

VENDIM
Nr.7, datë 27.4.2005

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Gjergj Sauli	Kryetar	i	Gjykatës Kushtetuese
Alfred Karamuço	Anëtar	i	“ “
Fehmi Abdiu	Anëtar	i	“ “
Kristofor Peçi	Anëtar	i	“ “
Vjollca Meçaj	Anëtare	e	“ “
Xhezair Zaganjori	Anëtar	i	“ “
Petrit Plloçi	Anëtar	i	“ “
Sokol Sadushi	Anëtar	i	“ “

me sekretare Arbenka Lalica, në datë 3.12.2004, mori në shqyrtim në seancë gjyqësore me dyer të hapura çështjen me nr.29/9 Akti që i përket:

KËRKUES: SIBUEL DURRËSI, përfaqësuar nga avokat Bardhyl Lohja, me prokurë.

SUBJEKTI I INTERESUAR: PROKURORI I PËRGJITHSHËM, në mungesë.

OBJEKTI: Shfuqizimi si antikushtetuese i vendimeve nr.210, datë 11.9.2002 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Shkodër; nr.194, datë 21.10.2003 të Gjykatës së Apelit Shkodër dhe nr.206, datë 23.4.2004 të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë.

Kërkuesi ka pretenduar se ndaj tij është zhvilluar një proces i parregullt ligjor, duke parashtruar këto shkaqe për shfuqizimin si antikushtetuese të vendimeve të sipërcituara:

- Janë kryer veprime procedurale nga një inspektor i policisë gjyqësore, i cili ishte larguar nga detyra dhe kishte ndërprerë marrëdhëniet financiare me institucionin e tij.

- Deklarimet e kërkuesit, në pozitën e personit ndaj të cilit zhvillohen hetime, janë marrë nga oficeri i policisë gjyqësore pa praninë e detyrueshme të mbrojtësit dhe nën presionin e dhunës dhe të torturës.

- Procesverbali i paraqitjes për njohje është bërë në kundërshtim me rregullat procedurale që parashikojnë nenet 171 e 172 të Kodit të Procedurës Penale, shkelje e cila e bën provën të pavlefshme.

- Gjykata e Apelit Shkodër nuk ka zbatuar detyrat e lëna nga Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, të cilat lidhen me verifikimin e pretendimit për deklarimin e pavlefshmërisë së akteve dhe pyetjen e disa dëshmitarëve për procesverbalin e paraqitjes për njohje.

- Gjykata e Apelit Shkodër në rigjykimin e çështjes ka ndryshuar trupin gjykues, ndërkohë që Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë ka vendosur shqyrtimin e kësaj çështjeje nga i njëjti trup gjykues.

- Të gjitha pretendimet janë parashtruar në rekursin drejtuar Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, i cili në kundërshtim me nenet 128 e 432, shkronja “b” të Kodit të Procedurës Penale, nuk i ka shqyrtuar.

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoji relatorin e çështjes Sokol Sadushi, përfaqësuesin e kërkuesit dhe shqyrtoi çështjen në tërësi,

VËREN:

Gjykata e Rrethit Gjyqësor Shkodër, me vendimin nr.210, datë 11.9.2002, ka deklaruar fajtor kërkuesin për veprën penale të vjedhjes me përdorim arme dhe mbajtje pa leje të armëve luftarake dhe e ka dënuar me 10 vjet burgim. Gjykata e Apelit Shkodër e ka prishur këtë vendim dhe e ka kthyer çështjen për rigjykim. Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, mbi rekursin e prokurorit, ka prishur vendimin e gjykatës së apelit dhe pasi ka lënë disa detyra, ia ka dërguar po asaj gjykate për vazhdimin e gjykimit në shkallë të dytë. Gjykata e Apelit Shkodër, me vendimin nr.194, datë 21.10.2003, ka lënë

në fuqi vendimin e gjykatës së rrethit. Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, në dhomën e këshillimit, ka vendosur mospranimin e rekursit.

Pretendimet e kërkuarit për shfuqizimin si të papajtueshme me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë të vendimeve gjyqësore të sipërcituara janë përqendruar në disa nga elementet thelbësore të së drejtës për një proces të rregullt ligjor, duke iu referuar dispozitave të Kodit të Procedurës Penale në funksion të neneve 31 shkronja “d”; 32, pika 2 dhe 42 të Kushtetutës së Republikës të Shqipërisë.

Për zgjidhjen përfundimtare të ankesës së kërkuarit, Gjykata Kushtetuese i analizoi të gjitha pretendimet e tij në drejtim të respektimit që i kanë bërë gjykatat e zakonshme standardeve kushtetuese që përfshihen në të drejtën për një proces të rregullt ligjor. Kryesisht, ajo u përqendrua në disa prej tyre, të cilat kanë të bëjnë drejtpërdrejt me respektimin e së drejtës së mbrojtjes, të mënyrës së marrjes së provave dhe të ndikimit që ato kanë pasur në ecurinë e procesit.

Në nenin 32 pika 2 të Kushtetutës të Republikës së Shqipërisë, parashikohet se askush nuk mund të deklarohet fajtor mbi bazën e të dhënave të mbledhura në mënyrë të paligjshme. Ky parim i rëndësishëm është trajtuar nga jurisprudenca shqiptare dhe ajo e Gjykatës së Strasburgut si pjesë përbërëse e procesit të rregullt ligjor dhe veçanërisht në drejtim të respektimit të së drejtës për t’u mbrojtur, e cila kërkon që i akuzuari të ketë mundësitë e duhura për të njohur dhe komentuar çdo provë që i paraqitet gjykatës.

Në bazë të Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut, gjykata e ka për detyrë të vlerësojë në tërësi, nëse procedura lidhur me mënyrën se si u siguruan provat ishte e drejtë.¹ Mënyra e marrjes së provave ka rëndësi thelbësore për zhvillimin e drejtë të procesit penal. Sigurimi i paligjshëm i provës dhe pranimi i saj nga trupi gjykues nuk mund të mos nënkuptojë që procesi ishte i parregullt.² Asnjë gjykatë nuk ka mundësi që, pa dëmtuar dhënien e “përmasës së duhur të drejtësisë”, të mbështetet në prova që janë marrë jo vetëm me metoda të pandershme, por, mbi të gjitha, që janë edhe të kundërligjshme.

Nisur nga këto qëndrime të evidentuara në jurisprudencën europiane, Gjykata Kushtetuese e ka konsoliduar qëndrimin e saj, duke evidentuar dallimin që ekziston në një proces ligjor ndërmjet mënyrës së marrjes së provave dhe vlerësimit të tyre. Vlerësimi i provave mbetet një çështje për t’u trajtuar nga vetë gjykatat e zakonshme dhe nuk përbën objekt kontrolli për Gjykatën Kushtetuese. Kjo e fundit mund dhe duhet të investohet, kur ndaj një procesi gjyqësor ka pretendime për rrugët dhe mënyrat e marrjes së provave, e fiksimit të tyre, por jo për mënyrën e vlerësimit. Kontrolli kushtetues nuk mund të zëvendësojë prerogativat kushtetuese e ligjore të vetë hallkave të sistemit gjyqësor, e aq më tepër të vlerësojë bindjen e brendshme të gjykatave për çështje konkrete.³

Për t’i dhënë një zgjidhje kushtetuese pretendimeve të parashtruara nga kërkuari, Gjykata Kushtetuese çmon të nevojshme të analizojë kuptimin e dispozitave procedurale që lidhen me marrjen e provave në funksion të sistemit të procedimit penal të pranuar dhe të dispozitave kushtetuese që garantojnë rregullsinë e procesit ligjor.

Legjislacioni ynë procedural penal, doktrina, si dhe jurisprudenca gjyqësore e kanë trajtuar gjerësisht mënyrën e marrjes së provave si një aspekt i rëndësishëm i procesit. Marrja e provave, sipas Kodit të Procedurës Penale, merr një kuptim të ri bazuar në sistemin akuzator, duke ndryshuar metodën e të proceduarit në lidhje me marrjen e provave në shqyrtimin gjyqësor, duke hequr dorë përfundimisht nga të gjitha ato norma të cilat sanksiononin pabarazinë e palëve në procesin penal në disfavor të individit dhe të të drejtave të tij.⁴ Provat paraqiten dhe marrin vlerën e tyre në debatin gjyqësor. Dispozitat e këtij kodi kanë ndryshuar rrënjësisht mënyrën e procedimit penal në të gjitha fazat e tij. Prandaj, mosrespektimi i dispozitave ligjore të vendosura për aktet e procedimit shërben njëkohësisht dhe si shkak pavlefshmërie, që ndikon drejtpërdrejt mbi ecurinë e procesit gjyqësor.

Duke iu referuar rastit në shqyrtim dhe bazuar në arsyetimin e vendimeve gjyqësore, rezulton se provat mbi të cilat është bazuar gjykata në dënimin e kërkuarit janë deklarimet e personit ndaj të cilit zhvillohen hetime dhe procesverbali i paraqitjes për njohje, i mbajtur nga oficeri i policisë gjyqësore. Nga dosja gjyqësore nuk konstatohet që kërkuari të jetë pyetur me cilësinë e të pandehurit, por vetëm në një rast ai është pyetur nga oficeri i policisë gjyqësore me cilësinë e personit ndaj të cilit

¹ Shiko: vendimi në çështjen e “Vindishit kundër Austrisë” i 27 shtatorit të vitit 1990; A.186.

² Vendimi “Schenk kundër Zvicrës”, i datës 12.7.1988, A.140, par.46.

³ Vendimi nr. 95, datë 27.7.2001 i Gjykatës Kushtetuese. Përmbledhje vendimesh 2000-2001, faqe 257.

⁴ Procedura Penale, Komentar, Tiranë 2003, faqe 210.

zhvillohen hetime. Në të njëjtën datë rezulton edhe përpilimi i procesverbalit të paraqitjes për njohje. Këto dy të dhëna janë kundërshtuar si nga kërkuesi, ashtu dhe nga dëshmitarët në gjykatën e rrethit dhe në gjykatën e apelit. Deklarata e dhënë përpara oficerit të policisë gjyqësore, pa praninë e mbrojtësit, është kundërshtuar gjatë procesit gjyqësor nga i akuzuari, me arsyetimin se është marrë nën presionin e dhunës dhe të torturës. Për vërtetimin e këtij pretendimi, i gjykuari ka paraqitur kartelën klinike dhe epikrizën e mjekut, në të cilën pasqyrohet se ai “ankon për dhimbje koke, marrje mendsh, të vjella, rrahje të shpeshta të zemrës dhe rreth kyçeve të duarve, në formë byzylyku, vërehet ekimozë me gjerësi 0,5 cm dhe mbi kyçin e dorës së djathtë dërmishje ekimotike me 2 cm gjatësi”.

Sigurisht që nuk është detyrë e Gjykatës Kushtetuese të shqyrtojë gabimet faktike apo juridike, që kanë të bëjnë me themelin e gjykimit, të cilat kryhen nga gjykatat e zakonshme dhe as të provojë vërtetësinë e të dhënave të tilla. Ekziston, pra, parimi në bazë të të cilit problemet lidhur me vlerësimin e provave të administruara në çështjen konkrete, janë në kompetencën e gjykatës vendimdhënëse.⁵ Megjithatë, Gjykata Kushtetuese nuk mund të përjashtojë nga shqyrtimi rastet që i përkasin parimit dhe gjykimit se provat të cilat sigurohen në mënyrë të paligjshme të jenë të pranueshme.

Nga një analizë e hollësishme e dispozitave të sipërcituara, nga të dhënat që pasqyrohen në dosjen gjyqësore, si dhe nga referenca që bëhet në jurisprudencën evropiane, Gjykata Kushtetuese çmon se ndaj kërkuesit është zhvilluar një proces i parregullt ligjor, për arsye se është dënuar mbi bazën e provave të marra në mënyrë të kundërligjshme.

Megjithëse këto të dhëna janë kundërshtuar në vazhdimësi nga kërkuesi, nga procesverbali gjyqësor në gjykatën e rrethit dhe në gjykatën e apelit, nuk rezulton të jenë respektuar kërkesat e nenit 362 të Kodit të Procedurës Penale. Evidentimi në aspektin e kontrollit kushtetues i mosrespektimit të kërkesave procedurale që lidhet me kundërshtimin e dëshmisë në gjykatë, përbën një çështje të mënyrës së marrjes së provave.

Sipas kuptimit të Kodit të Procedurës Penale, deklaratimet e bëra para prokurorit ose policisë gjyqësore nuk përbëjnë prova në vetvete. Në rastin e kundërshtimit të këtyre thënieve në gjykatë, në kuptim të nenit 362 të Kodit të Procedurës Penale, ato nuk janë provë, por vlerësohen nga gjykata për të përcaktuar besueshmërinë e personit të pyetur. Deklarimet e dhëna para tyre, thuhet në pikën 3 të këtij neni, mund të vlerësohen si provë, nëse ato lidhen me prova të tjera që konfirmojnë vërtetësinë e tyre. Parimi i procesit të rregullt përfshin edhe të drejtën e palëve për të njohur dhe për të komentuar çdo provë apo vërejtje, që i është paraqitur trupit gjykues, pavarësisht prejardhjes së tyre.⁶

Gjithashtu, procedura e paraqitjes për njohje, në këtë proces ligjor, rezulton se është zhvilluar në kundërshtim me nenet 171 e 172 të Kodit të Procedurës Penale. Në procesverbalin e paraqitjes për njohje mungon pasqyrimi i hollësishëm i kërkesave ligjore, që lidhen me përshkrimin e personit për të gjitha shenjat që mban mend, pyetjen nëse ka qenë më parë për të bërë njohjen, si dhe rrethanat e tjera që ndikojnë në vërtetësinë e ngjarjes. Mungesa e këtyre elementeve përbën shkak për pavlefshmërinë e paraqitjes për njohje.

Evidentohet nga procesverbali gjyqësor se personi që ka bërë njohjen, dëshmitari, si dhe vetë kërkuesi në seancë gjyqësore, e kanë kundërshtuar në të gjithë elementet procesverbalin e paraqitjes për njohje, duke vënë në dyshim vërtetësinë e saj. Në procesin e njohjes kanë marrë pjesë tre punonjës të policisë, ndërkohë që rezulton se i pandehuri ka qenë realisht i dallueshëm ndërmjet tyre, për arsye të kushteve të rënda fizike dhe shëndetësore që paraqiste. Nuk figuron në procesverbal që të kenë nënshkruar tre personat që pretendohet se kanë marrë pjesë në njohje, ndërkohë që njëri nga dëshmitarët pranon se nuk e ka nënshkruar procesverbalin në datën 25.9.2001, por rreth dy javë pas zhvillimit të njohjes.

Njëkohësisht, Gjykata Kushtetuese vlerëson se pretendimi i avokatit të kërkuesit për pavlefshmërinë e kësaj prove, për arsye të moszhvillimit të seancës së paraqitjes për njohje në datën 25.9.2001, është i drejtë. Në dosje ndodhet urdhri i prokurorit, datë 1.10.2001, nëpërmjet të cilit urdhërohet oficeri i policisë gjyqësore për kryerjen e paraqitjes për njohje. Megjithëse procesverbali i paraqitjes për njohje në kuptim të neneve 171 e 172 të Kodit të Procedurës Penale është kundërshtuar në të gjitha shkallët e gjykimit si shkak për pavlefshmërinë e njohjes, gjykatat e kanë konsideruar atë si provë për dënimin e kërkuesit.

⁵ Shih më gjerë vendimin në çështjen “Kostovski kundër Holandës” të 20 nëntorit të vitit 1989-A.166.

⁶ Vendimi “Niderhost-Huber kundër Zvicrës”, i datës 18.2.1997, RJD 1997-I.

Refuzimi nga ana e gjykatës i kërkesës së mbrojtësit për thirrjen si dëshmitarë të tre personave që kanë shërbyer gjatë paraqitjes për njohje, nuk i ka dhënë atij mundësinë për të ushtruar në mënyrë efektive të drejtën e mbrojtjes. E drejta e palëve për të paraqitur argumente, sigurohet vetëm në rastin kur ato dëgjohen realisht, pra, kur shqyrtohen nga gjykata në mënyrën e duhur. Nuk mund të thuhet se kjo është bërë, në qoftë se është nënvleftësuar një provë me rëndësi esenciale⁷

Parë nga ky këndvështrim, Gjykata Kushtetuese çmon se të pandehurit dhe mbrojtësit të tij nuk u është krijuar mundësia, megjithë kërkesat e shumta në të gjitha shkallët e gjykimit, t'u drejtonin pyetje dëshmitarëve për të kundërshtuar provën në këtë proces penal, duke cenuar të drejtën e mbrojtjes në një masë të papajtueshme me kërkesat e nenit 42 të Kushtetutës të Republikës së Shqipërisë dhe të nenit 6 paragrafët 1 e 3, shkronja “d” të Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut.

Përfundimisht, Gjykata Kushtetuese konkludon se gjatë gjykimit të zhvilluar ndaj kërkuarit, Sibuel Durrësi, janë cenuar elemente thelbësore të së drejtës për një proces të rregullt ligjor, në kuptim të neneve 31 shkronja “d”; 32, pika 2, dhe 42 të Kushtetutës, si dhe të nenit 6 pika 3 shkronja “d” të Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, duke u bazuar në nenet 131 shkronja “f” dhe 134 pika 1 shkronja “g” të Kushtetutës, si dhe në nenet 72 e 77 të ligjit nr.8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, me shumicë votash,

VENDOSI:

- Shfuqizimin si antikushtetuese të vendimeve nr.210, datë 11.9.2002 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Shkodër; nr.194, datë 21.10.2003 të Gjykatës së Apelit Shkodër dhe nr.206, datë 23.4.2004 të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë.

- Dërgimin e çështjes për shqyrtim në Gjykatën e Rrethit Gjyqësor, Shkodër.

Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

⁷ Raporti “Fouquet kundër Francës”, par. 36 dhe 39 i datës 12.10.1994, ankimi nr. 20398/92, RD 1996-I.